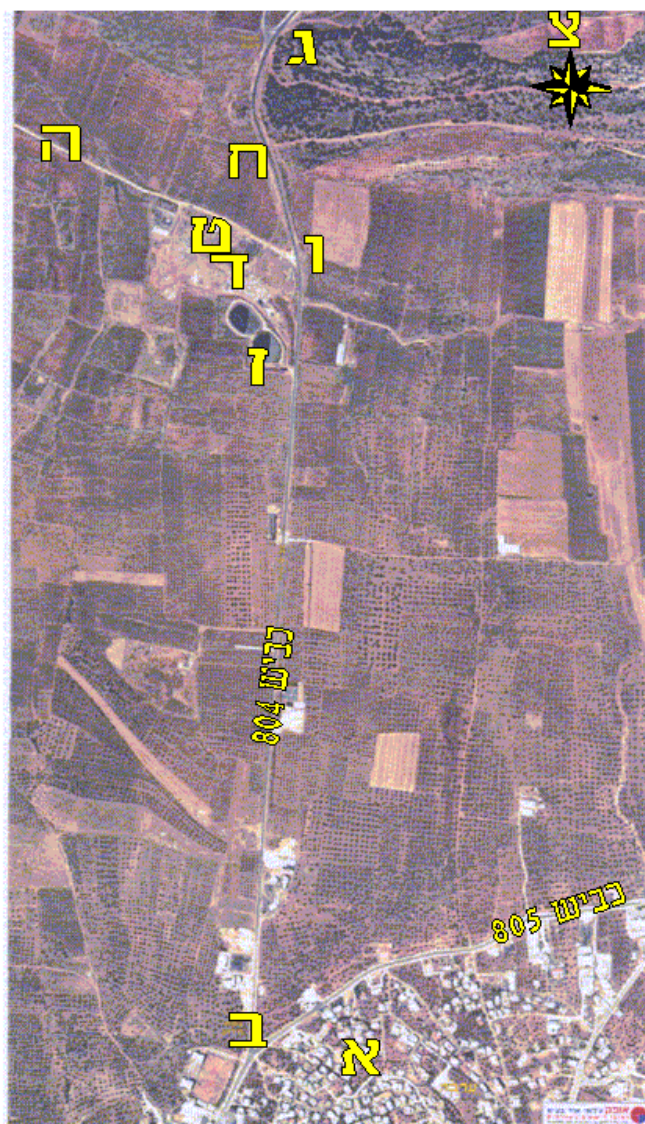

אירוע ו: מותם של אסיל עסאללה ועלאא נאסר באזור

עראבה ביום 2.10.00

רקע

1. ביום 2.10.00 התרחשו אירועים קשים בצומת המכונה "צומת לוטם". הצומת נמצא כשני קילומטרים צפונית לעראבה על כביש 804. באזור הצומת אין יישוב וסביב לו מצויים שטחים נרחבים, ובהם כרמי זיתים. בצומת לוטם מתפצל מכביש 804 כביש גישה ליישוב מעלה צבייה. כמה מטרים לאחר הצומת מתחבר לכביש 804 מצד מזרח כביש גישה לקיבוץ לוטם. להלן תצלום אווירי של הצומת הלקוח מדו"ח הוועדה:

מקרא:

- א-עראבה
- ב-צומת חילזון
- ג-צומת לוטם
- ד-מזבלה
- ה-"הדרך הלבנה"
- ו-צומת המזבלה
- ז-מטע הזיתים (המקום בו נפגע אסיל עסאללה)
- ח-המקום בו נפגע המנוח עלאא נאסר

2. ביום 2.10.00 בשעה 06:30 בבוקר, התמקם כוח של חמישה שוטרים מתחנת המשטרה בראש פינה במחסום שהוצב בצומת לוטם. סמוך לשעה 9:00 בבוקר החלו עשרות צעירים ליידות אבנים ולהבעיר צמיגים בצומת לוטם. בשעות הצהריים המוקדמות חלה הסלמה, והמתפרעים ידו אבנים לעבר שוטרי המחסום. יצוין, כי בסביבות המקום התגודדו אלפים מתושבי עראבה. סמוך לשעה 13:00, סגן ניצב מאיר, אשר שימש כמפקד הגזרה, הפנה למקום כוחות משטרה, שכללו כוח מהיחידה המרכזית של המחוז הצפוני, בפקודו של סגן ניצב יצחק חי, שהיה עד אז בכוננות בכרמיאל, ומנה כ-30 שוטרים, וכן כוח של שלושה צוותי שיטור כפרי, שמנה בסך הכול כתשעה שוטרים. שוטרי ימ"ר צפון היו מצוידים באמצעים לירי גז מדמיע וברובי M16. הם היו מצוידים במספר מועט של אמצעים לירי גלילוני גומי. יצוין כי ציוד זה גם לא היה תקני ביחידתם.

הכוחות התעמתו קשות עם המון רב שיידה לעברם אבנים, חלקם אף באמצעות קלע דוד ובקבוקי תבערה, ואף גלגל לכיוונם צמיגים בוערים. במהלך ההתפרעויות אף הוצת יער לוטם והאש התפשטה לכיוון היישוב לוטם.

על פי עדותו של חי, בשלב מסוים חלה נסיגה של המתפרעים בשל השימוש בגז. הוא דיווח לסגן ניצב מאיר על הרגיעה היחסית, ונתבקש על ידי מאיר להעביר מחצית מכוח הימ"ר לאזור סכנין. חי ביקש ממאיר להשאיר בידיו את הכוח, אך בקשתו לא נענתה, והוא העביר את מחצית מהכוח, בפקודו של פקד אילן הרוש, לסכנין, ונשאר עם מחצית הכוח של ימ"ר צפון, כ-15 שוטרים.

בשלב מאוחר יותר החלו עשרות מתפרעים במקום לנוע לכיוון כוח המשטרה, מעראבה לכיוון היישוב מעלה צבייה. עשרות מתפרעים נוספים, חלקם רכובים על גבי סוסים, נעו מזרחה על שביל המוביל לכיוון לוטם. כמו כן התקדמו מתפרעים משני צידי כביש 804, לכיוון השוטרים שעל הכביש, תוך השלכת אבנים וחפצים שונים לעברם. הכוח המשטירתי הגיב בירי של גז מדמיע.

במהלך ההתנגשויות ביצע יצחק חי ירי אש חיה באוויר וכן ירה לכיוון אדם על הכביש, שנראה כמשלהב את הרוחות. חי כיוון ופגע ברגלו. הוועדה קבעה בהקשר זה, כי הירי היה מוצדק בנסיבות העניין.

עוד חשוב לציין, כי במהלך העימותים הגיע כוח משמר הגבול למקום ובוצע ירי גלילוני גומי וירי אש חיה. אחד משוטרי כוח זה נפצע באפו.

3. במהלך ההתנגשויות נפצע המנוח אסיל חסן עסאללה, תושב עראבה, כבן 17, מירי של כדור בצווארו. מהראיות עולה, כי בשלב מסוים של האירוע נמצא המנוח פצוע במטע זיתים ממערב לכביש 804 ומצפון לדרך הלבנה. מאוחר יותר נפטר המנוח מפצעיו. כמו כן נפצע ונהרג המנוח עלאא חאלד נאסר, גם הוא תושב עראבה, כבן 17.

4. הוועדה שמעה עדויות רבות, אך לא עלה בידה לקבוע מי אחראי למות השניים. בדו"ח הוועדה נכתב, כי הסתירות הרבות בין העדויות מקשות על קביעת עובדות במידת הביטחון הנדרשת, וכי לא ניתן להצביע על שוטר זה או אחר כעל מי שירה את הירייה שפגעה בכל אחד מההרוגים. לפיכך, המליצה הוועדה על חקירת הנושא בידי המחלקה לחקירת שוטרים.

5. המחלקה לחקירת שוטרים חקרה את הנושא, והגיעה למסקנה, כי מן הראיות שנאספו על-ידי הוועדה ובמהלך החקירה הפלילית, לא ניתן לקבוע מי אחראי למות שני ההרוגים. מח"ש הוסיפה וקבעה, כי ללא הוצאת הגופות מקברן, אין באפשרותה לקדם את החקירה ולהגיע לממצא. לפיכך, פנתה מח"ש למשפחות פעם נוספת, שלישית במספר [הפעם הראשונה היתה סמוך לקורות המקרה, בעת שחרור הגופות מבית החולים, והפעם השנייה היתה על ידי הוועדה] בבקשה לקבלת הסכמתן להוצאת הגופות, אך המשפחות שבו וסרבו.

6. להלן נביא את תמצית הראיות הנוגעות למותו של המנוח אסיל עסאללה, ולאחר מכן נבחן את השאלה האם יש טעם לפנות שוב לבית המשפט בבקשה להוצאת הגופה. אותו ניתוח יעשה לאחר מכן לגבי המנוח עלאא נאסר.

נסיבות מותו של המנוח אסיל עסאללה

העובדות הרלוונטיות העולות מן הראיות

ראיות בנוגע לנסיבות מותו של המנוח

7. ועדת אור ומח"ש קבעו על פי הראיות שנאספו בתיק, כי לא ניתן ללמוד מי אחראי למותו של המנוח. בתיק נגבו עדויות מתושבי עראבה, אולם איש מהם לא הצביע על מאן דהוא כמי שירה במנוח. מהעדויות עולה שבאותו יום עשו כוחות המשטרה במקום שימוש הן בכדורי גומי, הן באש חיה. מהראיות אמנם עלה מלכתחילה, כי יצחק חי היה היחיד מבין שוטרי הימ"ר, שעשה שימוש בירי של אש חיה כנגד המתפרעים¹, אולם בדיעבד התברר כי כוח מג"ב שהיה במקום ירה אף הוא אש חיה לעבר המתפרעים. אשר על כן, לא ניתן ללמוד מעצם השימוש באש חיה מקור הירי שגרם למותו של המנוח.

8. ראיות מרכזיות המתייחסות לנסיבות מותו של המנוח מצויות בשלוש עדויות של שלושת השוטרים, שמצאו את המנוח שרוע במטע הזיתים: יצחק שמעוני, שהינו קצין בדרגת פקד, עובדיה חתן ואברהם קרסו. יצוין, כי שלושת השוטרים הסכימו שיעשה שימוש בעדויותיהם בפני הוועדה, כך שהן יהיו חלק מחקירתם במח"ש. בשל חשיבות עדויות אלה להבנת נסיבות מותו של המנוח, מצאנו לנכון לצטט להלן חלקים עיקריים מהן:

¹ הוועדה קבעה כי הראיות שבפניה אין מעידות על כך שסגן ניצב חי הוא שירה לכיוון המנוח אסיל.

"איציק שמעוני: באחת הפעמים היינו בקטע של הסתערות קדימה כדי להסיג אותם לאחור... להסיג אותם לאחור, הייתי אני ועוד כמה שוטרים שאני לא זוכר את כולם, שרצו קדימה, הם רצו אחורה. באיזה שהוא שלב שהגעתי כמעט עד למטה, הפניתי את הראש הצידה לאזור... כיוון מטע הזיתים...

השופט תאודור אור: למטה... למטה איפה?

איציק שמעוני: כמעט עד לצומת של ה... איפה שיש את הפיצול של השביל עפר ימינה. שזה עדיין גם לא במדויק, זה פשוט מה שאני זוכר, זה לא... שכל הזמן שאנחנו רצים גם בשלב הזה, יש קולות ירי שאני לא יכול להגיד לך בדיוק מה, אבל של כל הכיוונים, גם מאחורה וגם מהכיוון שלהם לכיוון שלנו ואז אני מפנה את הראש ימינה, אני רואה אדם שוכב, רצתי לכיוונו יחד עם עוד מספר שוטרים, האדם שכב עם הפנים לכיוון האדמה, התכופתי...

השופט תאודור אור: כשאתה ראית אותו לראשונה, איפה אתה היית?

איציק שמעוני: הייתי שלוש – ארבעים מטר לפני הצומת.

השופט תאודור אור: על הכביש עדיין?

איציק שמעוני: על הכביש עדיין, כן. וגם כן, הכיוון שהוא היה, זה גם כן כמו חמישים – שישים מטר ממני, זאת אומרת לא יותר – ארבעים-חמישים מטר. הגעתי לכיוון הבחור, ראיתי שהוא שוכב, התכופתי לכיוונו כדי לראות מה קורה איתו, ראיתי נקודה קטנה של כתם דם באזור הכתף, השכם, הרמתי אותו כדי לראות את הפנים, ראיתי שהוא פצוע... זאת אומרת הבנתי שהוא פצוע לפי המצב של העיניים, שהוא כזה... ראיתי שהן לא... שהן... כאילו לא בהכרח. מיד קמתי, קראתי לו... פניתי למפקד הכוח, אמרתי לו שיש פה אדם פצוע, שיזמינו אמבולנס. בשלב הזה התחלנו לראות שכל ההמון מתחיל לרוץ לכיוון שלנו, היינו שמה מעטים, לא היה לנו הרבה ברירות וגם בהוראת מפקד הכוח עלינו חזרה למעלה, שאיפה שהיה כל הכוח זה גם משהו כמו חמישים – שישים מטר מאיתנו².

...

איציק שמעוני: תראה, אני אומר את המצב שאני ראיתי. יכול להיות שכל אחד ראה אותו בשלב אחר. השלב שאני ראיתי, שהפניתי את הראש... כי אני גם הייתי קדימה, כמעט אחרי... בראש הכוח שרץ, כשהפניתי את הפנים הוא כבר היה שוכב, לא ראיתי אותו לא עומד ולא רץ, ראיתי אותו כבר שוכב עם הפנים למטה ובאותו מצב כשראיתי אותו, כך הוא היה כשגם הגעתי אליו³.

יצוין כי שמעוני נתבקש מספר פעמים לערוך בדיקת פוליגרף, אך לא הגיע למועדים שנקבעו לו לבדיקה האמורה.

² איציק שמעוני, עדותו בשלב הראשון בפני הועדה.

³ איציק שמעוני, עדותו בשלב הראשון בפני הועדה.

"עובדיה חתן: בעצם, כל הסיפור הזה מההתחלה, בוא נגיד, ניתן תיאור מקדים על זה שכך... על הכביש עצמו היתה התפרעות מאוד קשה. אני מדבר על מאות צמיגים שבערו על הכביש ועל המונים שמקיפים אותנו מצד מערב, דרום ומזרח. אני אגיע לקטע הזה של מטע הזיתים, שהמשחק הזה היה כמו חתול ועכבר, כשהם באים לכיווננו ומיידים אבנים ומסכנים אותנו ואנחנו רצים לעברם, וככה הם מתרחקים ושוב חוזר חלילה. בשלב מסוים, כשעמדנו שורה על הכביש, ניתנה הוראה לרוץ לכיוונם ולפזר. שמעוני, קרסו ואני היינו כקבוצה, במקרה, בצד מזרח, בצד ה... סליחה, המערבי של הכביש. מה שאני ראיתי, ועד היום זה מול עיניי, זיהיתי... לפני כן היו קבוצה גדולה מאוד של אנשים במטע הזיתים, כשהיא מנסה לאגוף ולעלות לכיווננו. בשלב מסוים מספר שוטרים היו כתצפיתנים לבדוק אם הם עולים לכיוון שלנו. מה שזיהיתי זה... תוך כדי הריצה שלנו לכיוונם זיהיתי בחור בתוך מטע הזיתים נסוג, נסוג דרומה לכיוון ההמון שהיה, ומועד ושוב מנסה לקום לרוץ ונופל. בקטע הזה, בשלב הזה, רצנו שלושתנו לתוך מטע הזיתים. זכור לי שהגענו לבחור, וזאת למה רצנו אליו? כי יום קודם או מספר ימים לפני כן, לפני האירוע הזה, היינו באירוע אחר, בטורעאן, כשגם שם היתה התפרעות המונית, ועד שלא נתפס בחור אחד, הסיפור לא נגמר. בטורעאן נתפס בחור וכולם התפזרו לביתם. חשבנו שגם במקרה הזה אם נתפוס את הבחור הזה הסיפור אולי ייגמר. רצנו לכיוון הבחור. מה שזיהיתי במקום – ראיתי את הבחור שוכב שרוע על הארץ כשפניו לאדמה. את הפנים שלו לא זיהיתי. בחור מגודל, ועם כתם דם בשכם. שמעוני צעק: "הבחור נפגע וצריך להזמין אמבולנס". בשלב הזה, כנראה מלמעלה, אנחנו היינו למטה, נחותים, למעלה היה שההמון שברח מסתער שוב לכיוון שלנו, כשבסך הכל היינו מספר אנשים מועטים למטה במטע הזיתים. חששנו מאוד לחיינו ורצנו במהירות לכיוון הכביש.

השופט תיאודור אור: בהקשר לדברים שאמרת עכשיו, אתה זוכר שראית אותו רץ כמה מטרים, את הבחור שנפל אחר כך?
עובדיה חתן: נכון. בשלב מסוים הוא רץ - על מנת לא להיתפס – מספר מטרים, ומועד ושוב מנסה לקום אך לא מצליח. רץ עוד מטר או שניים ונופל.
השופט תיאודור אור: כשהוא התחיל לרוץ, כשאתה ראית אותו רץ, אתם כבר הייתם בעקבותיו או שאתם רק לאחר מכן התחלתם לרוץ?
עובדיה חתן: זה היה ממש בשלב שאנחנו מנסים להדוף אותם, מנסים לעבור את המעקה, עוברים את המעקה ורצים לכיווננו, לכיוון מטע הזיתים שהיו שם לא רק הוא, היו עוד מספר רב של בחורים⁴.

יצויין, כי במח"ש נערכה לחתן בדיקת פוליגרף, בה הוא נשאל האם ירה על הבחור שנפצע בצומת לוטם, והאם ביצע ירי כלשהו בצומת לוטם. חתן השיב בשלילה, ונקבע שהוא דובר אמת.

⁴ ר' עדותו בשלב הראשון בפני הועדה.

"אבי קרסו: לאחר שהושלך לעברנו אבנים, ברזלים, כל פעם הרחקנו את ההמון הזועם לכיוון הכניסה של הכפר, ועוד פעם הם שבו אלינו ותקפו אותנו. זה מצב כזה שתוקפים אותנו, אנחנו גורמים להם לסגת לכיוון הכפר, ואנחנו חוזרים למקום שלנו שזה באיזור הזיתים. יש שמה כביש עם מעקה בטיחות. עכשיו, היה שלב שבו שמענו צעקות של השוטרים שצעקו שיש בחור שמסתתר באחד מעצי הזיתים. עכשיו, ברגע ששמענו בחור מסתתר מאחורי עצי הזית, הגענו לעברו. איציק שמעוני הגיע לשם ראשון, פקד איציק שמעוני, שתפקידו הוא קצין בצוות, ובשלב הראשוני, ברגע שהוא זיהה את הבחור, הוא הבחין שהוא פצוע. הוא הבחין שהוא פצוע ולאחר מכן אני הגעתי.

השופט תיאודור אור: כשאתם הבחנתם בו הוא כבר היה במטע?
אבי קרסו: היה במטע, אכן כך, אדוני. מתחת לעץ הזית. עכשיו, פקד איציק שמעוני, שהגיע לשם ראשון, צעק: "יש פצוע, יש פצוע, תזעיקו מד"א". זה היה בשלב זה. לאחר מכן הוא ניסה לסייע לו, לעזור לו, וההמון הזועם בכפר הבחין במתרחש ומנסה להגיע לעברנו, להסתער לכיוון שלנו. עכשיו, בו-בזמן מפקד היחידה, סנ"צ חי, נתן את ההוראה לסגת לאחור, להיחלץ לאחור, ובשלב זה נסוגנו לאחור. זה מה שאני זוכר.⁵

...

אבי קרסו: מה שאני שמעתי, אדוני, זה שיש בחור שמסתתר מאחורי עץ הזית. השופט תיאודור אור: לא ראית? רק שמעת?
אבי קרסו: לא ראיתי, לא ראיתי.
השופט תיאודור אור: אהה. ועם מי אתה רצת לשם?
אבי קרסו: יחד עם כל החבר'ה שהיו שמה אתנו.
השופט תיאודור אור: זה היה לפי הוראה של חי?
אבי קרסו: נכון, אכן כך אדוני, וזאת על מנת לבצע מעצר.
השופט תיאודור אור: הוא אמר את זה על מנת לבצע מעצר?
אבי קרסו: לא, במצב כזה, בסיטואציה כזו שאתה נמצא, אתה מבין מזה שבאים... רוצים להתקיף אותנו, ומה שאנחנו רצינו... רצינו פשוט להגיע אליהם.⁶

...

השופט תיאודור אור: עכשיו, בשלב הראשון כשאתם הגעתם אליו, הוא כבר שכב האיש?
אבי קרסו: הוא שכב, אכן כך.
השופט תיאודור אור: ואתה, מתי ראית אותו בפעם הראשונה שוכב?
אבי קרסו: לאחר שמעוני. שמעוני הגיע לשם ראשון, ואני עניין של ממש שניות, הגעתי אחריו.⁷

יצויין כי במח"ש נערכה לקרסו בדיקת פוליגרף, בה הוא נשאל האם ירה על הבחור שנפצע בצומת לוטם, והאם ביצע ירי כלשהו בצומת לוטם. קרסו השיב בשלילה, ונקבע כי הוא דובר אמת.

⁵ ר' עדותו בשלב הראשון בפני הועדה.

⁶ ר' עדותו בשלב הראשון בפני הועדה.

⁷ ר' עדותו בשלב הראשון בפני הועדה.

סיכום העדויות המרכזיות

9. **לסיכום**, מעדותו של חתן עולה, כי המנוח היה בנסיגה בעת שנורה. אף מעדויותיהם של קרסו ושל שמעוני ניתן להבין, כי המתפרעים היו בנסיגה בעת שהבחינו במנוח שרוע על בטנו במטע הזיתים. בנסיבות אלה ניתן להסיק, כפי שהסיקה הוועדה, כי המנוח היה במגמת נסיגה בעת שנורה.

10. כאמור לעיל, שלושת השוטרים שהגיעו למנוח הכחישו כי ירו בו, או כי ראו מישהו יורה בו. מדו"ח הוועדה עולה, כי אף שוטרי מג"ב שנחקרו הכחישו כי ירו לכיוון המנוח.

בנסיבות אלה, אין ראיות המצביעות על אדם מסוים כמי שירה במנוח. העובדה ששמעוני לא התייצב לבדיקות פוליגרף אינה מהווה ראיה פוזיטיבית לחובתו – מה גם שאין מדובר בראיה קבילה במשפט פלילי.

11. חשוב לציין כי בעת החקירה, שהתנהלה בשנת 2004, תפסה מח"ש את כלי הנשק שהיו ברשות השוטרים שהיו במקום, ביניהם את כלי הנשק של שמעוני, קרסו וחתן וכן את נשקו של יצחק חי. בדו"ח מח"ש מצוין, כי לא ניתן היה לתפוס את כל כלי הנשק הרלוונטיים, וזאת בשל העדר רישום מסודר של כל כלי הנשק אותם נשאו השוטרים בעת אירוע הנדון.

ביום 3.10.2000 הודיעה משפחתו של המנוח למשטרת ישראל, כי היא מתנגדת לנתיחת הגופה, וביקשה כי הגופה תשוחזר מבית החולים לשם קבורה. מח"ש החליטה להיענות לבקשה, על מנת להימנע מעימות עם המשפחה, שעלול היה להסלים אף יותר את האירועים שעדיין התרחשו באותה העת.

לפיכך, כיוון שלא נתפס הקליע שפגע במנוח, ממילא לא ניתן היה לבצע השוואה בליסטית בין הקליע לכלי הנשק שנתפסו.

ממצאים רפואיים

12. ד"ר שאהין סובחי מהמרכז הרפואי אלחיאת היה הראשון שטיפל במנוח. מעדותו עולה, כי סמוך לשעה 16:00 הגיע המנוח למרכז רפואי אלחיאת, כשהוא עודו בחיים. עוד עולה, כי למנוח היתה פגיעה בגולגולת מאחור, שנגרמה, ככל הנראה, ממכשיר קהה. בנוסף, עולה מעדותו, כי על המנוח נראה פצע כניסת קליע בקוטר 1.5-2.0 ס"מ בבסיס הצוואר מצד שמאל. ד"ר סובחי העיד, כי הוא סבור, שהמנוח נפגע מכדור מאש חיה שנורה מטווח קצר ביותר.

13. פרופ' היס הגיש גם הוא חוות דעת לוועדה, אותה כתב על סמך עדותו של ד"ר סובחי, מסמכים רפואיים ותמונות של המנוח. פרופ' היס כתב בחוות דעתו, כי נמצא פצע כניסת קליע בבסיס הצוואר משמאל וכי אין פצע יציאת קליע.

עוד כתב, כי לא ניתן לקבוע ברמת הוודאות הדרושה, אם פצע הירי הקטלני נגרם על ידי קליע קונבנציונאלי או כדור גומי. פרופ' היס הציע להוציא את הגופה מהקבר, על מנת לעשות צילומי רנטגן לאיתור קליע בצוואר, וככל שהצילומים יראו שיש קליע, הציע לנתח את הגופה, כדי להוציאו. עוד הוא ציין, בניגוד לעמדת ד"ר סובחי, כי לא ניתן להעריך את טווח הירי.

14. לצורך קידום החקירה, ביום 17.5.04, פנה מנהל מח"ש, מר הרצל שבירי, אל מר עסאלה, אביו של המנוח אסיל, וביקש את אישורו להוצאת גופת בנו והבאתה לבדיקה. מר עסאלה השיב, באמצעות מרכז "עדאללה", כי הוא מוכן להיעתר לבקשת מח"ש, בכפוף לתנאים מסוימים ובהם: כי פעולת הוצאת הגופה, תהווה - כדברי מר עסאלה - "הצעד האחרון ולא הראשון"; וכן, כי תתקבל חוות דעת מומחה בדיון הפלילי, בדבר שיעור הסיכויים לפענוח המקרה, במידה שאכן תיבדק גופת המנוח אסיל.

15. יצוין, כי אף הועדה פנתה בזמן פעילותה לבני משפחת המנוח אסיל, וביקשה את רשותם להוצאת הגופה. זאת, על מנת שניתן יהיה באמצעות פעולה זו לקדם את החקירה. ואולם, בני המשפחה התנגדו לכך⁸.

16. במצב דברים זה, כאשר מחד, בני המשפחה הסכימו עקרונית להוצאת הגופה, ומאידך, ביקשו להציב תנאים, שאינם עולים בקנה אחד עם מסלול החקירה בו ביקשה מח"ש לנקוט, לא היה מנוס מלפנות לבית המשפט, על מנת שיכריע בעניין הוצאת גופת המנוח אסיל מהקבר ונתיחתה.

17. בתאריך 26.10.04, הוגשה בקשה, מטעם מח"ש, לבית משפט השלום בעכו למינוי שופט חוקר שיחקור את סיבת המוות של המנוח אסיל, וכן לקבלת צו להוצאת גופת המנוח אסיל מהקבר ונתיחתה.

בדיון שהתקיים בתאריך 28.2.05, על מנת לברר במדויק את עמדת משפחת המנוח בנוגע להוצאת גופתו מקברה, פנה בית המשפט שדן בעניין למשפחה וביקש לברר עמדתה לגבי הוצאת הגופה, בהנחה שהדבר יביא, באופן ודאי, לבירור נסיבות מותו של המנוח אסיל.

בהודעת משפחת המנוח אסיל לבית המשפט, נמסר, כי היא מתנגדת באופן נחרץ ובכל מקרה להוצאת גופת המנוח אסיל מקברו, וזאת גם אם הדבר יביא באופן ודאי לבירור נסיבות מותו של המנוח אסיל.

⁸ ר' עמי 338 בכרך א' של דו"ח ועדת אור.

לנוכח השינוי המהותי בעמדת המשפחה, נשקלה שנית עמדת המדינה בכובד ראש, תוך מתן משקל אף לעמדת בית המשפט – שנאמרה ברוב זהירות ורגישות במהלך הדיון – לפיה יש לעשות מאמץ שלא להביא את המחלוקת בין הצדדים להכרעה שיפוטית. לאחר עריכת האיזון בין האינטרס הציבורי במיצוי החקירה, בין היתר, על ידי הוצאת הגופה ונתיחתה, לבין האינטרס של מניעת הפגיעה בכבוד המת וברגשות בני משפחתו, הוחלט, נוכח העובדה שכלל לא ברור שהוצאת הגופה תביא בהכרח לבירור נסיבות מותו של המנוח אסיל, ונוכח הרצון ליתן משקל משמעותי לרצון המשפחה, להעדיף את האינטרס השני ולחזור מהבקשה.

בנסיבות אלה, לא נאספו ראיות שיאפשרו להעמיד מי מהשוטרים לדיון, והחקירה נקלעה למבוי סתום, מבלי שנתאפשר למצותה.

הסיכוי לקידום החקירה באמצעות הוצאת הגופה

18. במצב דברים זה, הוצאת גופתו של המנוח הינה הדרך היחידה שעשויה לקדם את החקירה.

מחומר החקירה המצוי בידינו אין באפשרותנו לדעת האם המנוח נהרג כתוצאה מירי של כדור גומי או כתוצאה של ירי אש חיה. יתכן שהוצאת הגופה ונתיחתה תאפשר לקבוע ממצא בנקודה זו, ובהתאם לתוצאה יתכן שניתן יהיה לצמצם את מספר החשודים⁹.

יתרה מכך, בחוות דעתו של פרופ' היס, אשר נסמכה על המסמכים הרפואיים שהגיעו לידיו, נקבע כי אין פצע יציאה של הקליע. בנסיבות אלה, ככל שמדובר בקליע של ירי אש חיה, הוצאת הגופה עשויה לאפשר לנו להגיע לראיה חשובה בדמות הקליע, ולנסות להתאימו לאחד מכלי הנשק שנתפסו על ידי מח"ש - דבר שעשוי להוביל לזיהוי הנשק באמצעותו נורה המנוח.

19. הוצאת הגופה בנסיבות תיק זה הינה הכרחית לקידום החקירה, שכן ללא ביצוע מהלך זה, לא ניתן יהיה להגיע לממצאים ראיתיים של ממש, וודאי שלא לממצאים הנדרשים לשם הרשעת אדם במשפט פלילי. כל שעולה היום מהראיות הוא שהמנוח נורה, וכי הן שוטרי ימ"ר, הן שוטרי מג"ב עשו שימוש בגלילוני גומי ובאש חיה נגד המתפרעים. כאמור, כל השוטרים שנחקרו בהקשר זה, ביניהם שלושת שוטרי הימ"ר, שהיו הראשונים להגיע למנוח, ושוטרי מג"ב, אשר עשו שימוש בירי אש חיה ובכדורי גומי, נחקרו והכחישו כי ירו לכיוון המנוח.

20. למרות האמור, מחובתנו להבהיר, כי נראה שהסיכויים שהוצאת הגופה ונתיחתה יובילו לבירור האמת ולהגשת כתב אישום, אינם גבוהים. ישנם סימני שאלה רבים, אשר כל אחד מהם עשוי לסכל את האפשרות להגיע לזיהוי היורה. על מנת שניתן יהיה להגיש כתב אישום בסופה של החקירה ולאחר הנתיחה, חייב להיווצר מצב בו תהיינה תשובות מספקות לכל

⁹ זאת משום שמהראיות עולה שלרוב שוטרי הימ"ר במקום כלל לא היו אמצעים לירי גלילוני גומי.

סימני השאלה הללו, והדבר איננו פשוט כלל. להלן נפרט את סימני השאלה, בגינם יתכן שנתחת הגופה, אף כי היא בודאי יכולה לקדם את החקירה ולהציב פתרון למספר שאלות משמעותיות, כגון – שאלת עצם המצאותו של הקליע בגופת המנוח ובירור סוגו - לא תביא לממצאים חד משמעיים:

האם הוצאת הגופה תוביל בהכרח למציאת הקליע?

21. אין ביכולתנו להשיב תשובה חיובית נחרצת לשאלה זו.

ראשית, כאמור לעיל, אכן, בחוות דעתו של פרופ' היס נקבע שאין פצע יציאה של הקליע. עם זאת, חוות הדעת אינה נסמכת על בדיקה שערך פרופ' היס בעצמו. נזכיר, כי באירוע אחר, הרופא הראשון שבדק את הנפגע, שלא היה מומחה ברפואה משפטית, לא איתר קיומו של פצע יציאה בנפגע בו טיפל, אך בדיעבד התברר כי פצע כזה היה בנמצא¹⁰. לפיכך, בהחלט אין לשלול אפשרות שגם במקרה דנן הקליע יצא מהמנוח ולכן לא ימצא בנתיחה.

שנית, גם אם הקליע נותר בגוף, קיימת אפשרות סבירה שהקליע נותר בגוף מכיוון שהוא לא חדר רק דרך רקמות רכות אלא נתקל ברקמה קשה (עצם). בנסיבות אלה, קיימת אפשרות שהקליע התנפץ, ולא ניתן יהיה לאתר אותו בשלמותו, אלא רק רסיסים שלו. מצב זה עלול להקשות על עריכת בדיקות התאמה ולפגום במשקל הראיה הנדרש במשפט פלילי, לצורך זיהוי כלי נשק ממנו נורה הקליע שפגע במנוח.

בנסיבות אלה, יש קושי להשיב נחרצות מה הסבירות שהוצאת הגופה תוביל לאיתור קליע בר-השוואה.

ככל שיאותר קליע, האם ניתן יהיה באמצעותו לקבוע מאיזה נשק הוא נורה?

22. למרבה הצער, גם על שאלה זו לא נוכל להשיב נחרצות תשובה חיובית.

ראשית, ככל שמדובר בכדור גומי, לא ניתן יהיה לשייך אותו לנשק כלשהו. יש להזכיר, כי באירוע היו מספר שוטרים, הן מקרב שוטרי מג"ב והן מקרב שוטרי הימ"ר, שעשו שימוש בכדורי גומי נגד המתפרעים, ולכן עצם הגילוי כי מדובר בכדור גומי, לא יספיק על מנת להוביל אותנו לזיהוי של השוטר שירה ופגע.

שנית, לא כל כלי הנשק שהיו ברשות השוטרים שהשתתפו באירוע נתפסו על ידי מח"ש. לפיכך, אין לשלול אפשרות שלמרות הימצאות קליע לא תימצא התאמה בינו לבין אחד מכלי הנשק התפוסים.

¹⁰ ר' העדויות הקשורות לד"ר אבו סאלח בעניין המנוח וליד אבו סאלח.

שלישית, הקנה הוא החלק בנשק באמצעותו נערכת ההתאמה בין הקליע לבין הנשק עצמו. אלא שניתן להחליף קנים בין כלי נשק. בנסיבות בהן כלי הנשק לא נתפסו מיידית אלא לאחר כארבע שנים מקרות האירועים, עשויה לעלות טענה, כי הקנה הוחלף במהלך השנים הללו, בין כלי נשק שונים, על מנת להסוות את מעורבותו של השוטר שביצע את הירי בפועל או מסיבות אחרות. טענה זו יכולה אולי לעורר ספק סביר באשמתו של השוטר אליו ישויך כלי הנשק.

על כן, בנסיבות האמורות לעיל, אף אם ימצא קליע, ספק אם ניתן יהיה להתאימו לכלי הנשק ממנו נורה, ואף אם כן, ספק אם ניתן יהיה לקבוע ברמה הנדרשת בפלילים מי הוא השוטר אשר ירה.

23. לסיכום, הסיכויים שהוצאת הגופה תקדם החקירה אינם גבוהים, אם כי קיים "סיכוי סביר" לקידום החקירה באמצעי זה. מצאנו לנכון לעמוד בהרחבה על הערכת הסיכוי לקידום החקירה, וזאת נוכח התנגדות המשפחה להוצאת הגופה ונתיחתה, והרגישות הרבה שאף אנו מייחסים למהלך חריג זה.

המסגרת הנורמטיבית

24. בסעיף 26 לחוק חקירת סיבות מוות, תשי"ח-1958 (להלן – החוק), נקבע:

"שופט חוקר רשאי, אם הדבר דרוש לבירור סיבת המוות בחקירה לפי סעיף 19, לצוות על בדיקתה או ניתוחה של הגויה על ידי רופא או מומחה אחר, על דחיית הקבורה עד לאחר הבדיקה או הניתוח או על פתיחת הקבר והוצאת הגויה לשם ביצוע הבדיקה או הניתוח."

בסעיף 28 לחוק נקבע:

"הוראות חוק האנטומיה והפתולוגיה, התשי"ג-1953, יחולו, בשינויים המחויבים לפי העניין, גם על בדיקה וניתוח לפי סעיף 26."

ההוראה הרלבנטית לענייננו בחוק האנטומיה והפתולוגיה, התשי"ג-1953 (להלן – חוק האנטומיה והפתולוגיה) היא ההוראה המצויה בסעיף 9 לאותו החוק הקובעת, כי:

"חוק זה לא יפגע בהוראות חוק חקירת סיבות מוות, התשי"ח-1958, אולם שופט חוקר כאמור באותו חוק לא יצווה על ניתוח גויה אלא אם ראה שיש יסוד סביר לחשש שהמוות נגרם בעבירה או ברשלנות או בהזנחה, ולאחר שניתנה לאחד מבני המשפחה הודעה על כוונתו לצוות כאמור; התייצב אחד מבני המשפחה או אדם או גוף בעל ענין בהליך כאמור, תינתן לו הזדמנות להשמיע את דבריו." (ההדגשות אינן במקור)

יצוין כי בפסיקה פורשה הוראה זו כך ש"סיבת המוות" אינה אך ורק האירוע הביולוגי-קליני הסופי המתרחש בשניה בה מגיעים חיי האדם לקיצם, כי אם גם שרשרת הגרימה המובילה אל אותו אירוע. העולה מן האמור הוא שהתנאי השני יתמלא מקום בו הנתיחה שלאחר

המוות נחוצה לשם בירור הסיבה הרפואית למוות או לשם התחקות אחר שרשרת הגרימה שהובילה להיווצרות אותה סיבה רפואית¹¹.

25. הפסיקה דנה רבות בסוגיה זו, וקבעה כי קיימים שיקולים שונים התומכים בקיומה של חקירה שלאחר המוות, בנסיבות בהן קיים חשש כי המוות נגרם כתוצאה מעבירה, רשלנות או הזנחה - נסיבות המתאפיינות בפוטנציאל הפליליות הטמון בהן. על שיקולים אלה נמנים, בין היתר, אינטרס הציבור בדבר חשיפת עבירות והעמדתם לדין של עבריינים, רצונם האפשרי של מקורבי המנוח לעמוד על נסיבות מותו המדויקות של יקירם ולהסיר בהתאם ספקות המקוננים בהם באשר לאופן בו מצא את מותו, ואף הצורך לייעל את הליכי החקירה המשטרית.

מנגד, קיימים שיקולים שונים כנגד עריכתן של נתיחות שלאחר המוות. על שיקולים אלה נמנים, בין היתר, שיקולי דת, מצפון ואמונה וכן שיקולים שמקורם בתפיסות שונות באשר לכבוד המת ובני משפחתו¹².

עוד נקבע בפסיקה, כי השאלה אם ראוי בנסיבות מסוימות להורות על נתיחה שלאחר המוות היא, בהתאם, שאלה של איזון¹³.

מן הכלל אל הפרט

26. במקרה שלפנינו אין מחלוקת, כי מותו של המנוח לא היה טבעי, וקיים יסוד סביר לחשש, כי נגרם כתוצאה של עבירה. לפיכך, התנאי שנקבע בחקיקה מתקיים. ממילא, אין צורך בנתיחה כדי לברר ענין זה כשהוא לעצמו. עם זאת, עדיין מתחייבת לכאורה שקילת הסיכוי לקידום החקירה עקב הוצאת הגופה, אל מול שיקולים הנוגעים לכבוד המת, לדת, למצפון ולרצון בני משפחת המנוח. על כן יש לאזן בין השיקולים.

27. כפי שפורט לעיל, ברור שהוצאת הגופה הינה הדרך היחידה שיכולה לקדם את החקירה. עם זאת, אין באפשרותנו להתחייב, כפי שדרשה המשפחה בשלב מסוים, כתנאי מוקדם להסכמתה, כי הוצאת הגופה תוביל בהכרח לפענוח הארוע ולהגשת כתב אישום. כאמור לעיל, קיים סיכוי ממשי שהוצאת הגופה לא תקדם את החקירה באופן שיוביל להגשת כתב אישום כנגד מאן דהוא, שאזי תגרם עוגמת נפש רבה למשפחה מבלי שיהיה בכך לסייע לבירור האמת.

בנסיבות אלה, מתחייבת עריכת איזון בין האינטרסים הציבוריים התומכים בהגשת בקשה שכזו לבית המשפט לבין האינטרס של המשפחה.

¹¹ בג"ץ 754/03 בני משפחת שרחה יוסף ז"ל נ' כבוד השופט דוד מינץ, פ"ד נז(5), 817, 821.

¹² שם, עמ' 820.

¹³ שם, שם.

28. בראשית הדברים חשוב לציין, כי בחינת מקרים דומים בפסיקה מלמדת, כי מקרים בהם קידום החקירה המשטרית היה מותנה בהוצאת הגופה, הוכרו על ידי שופטי בג"ץ כמקרים בהם עקרונית ניתן להורות על הוצאת הגופה, על אף התנגדות המשפחה. כך למשל נקבע בבג"ץ 7695/01 איליה ווינטראוב נ' כבוד השופט ר' בן יוסף, פ"ד נו(1), 418, עמ' 422-423¹⁴:
"אני סבורה שקיומו של סיכוי, שקשה לדעת מראש את הסתברותו, שהנתיחה תבהיר לכאן או לכאן מה גרם למוות, די בו כדי להצדיק את ביצועה."

עם זאת, נראה כי בנסיבות המקרה שבפנינו, אין מקום לגשת לבית המשפט בבקשה נוספת להוצאת הגופה, בניגוד לעמדת המשפחה, ממספר סיבות:

ראשית, כאמור לעיל, הסיכויים כי הוצאת הגופה תוביל להגשת כתב אישום באירוע זה בהחלט קיימים, אך קשה לומר כי הם גבוהים. בנסיבות אלה, יש יסוד סביר לחשש שמהלך משפטי יפגע במשפחה עקב הוצאת הגופה וזאת מבלי שתושג תוצאה אופרטיבית כלשהיא.

שנית, כבר הוגשה בקשה להוצאת הגופה לבית המשפט במקרה זה, ולאחר שבית המשפט שמע את התנגדות המשפחה הוא ביקש מהמדינה לשקול מחדש את עמדתה, תוך שימת דגש על כך שלא ראוי שאירוע זה יגיע להכרעה שיפוטית. עקב דברים אלה, שקלה המדינה מחדש את עמדתה, ועל דעת היועץ המשפטי לממשלה הוחלט לחזור מהבקשה. בנסיבות אלה, יקשה לשכנע את בית המשפט כי יש הצדקה להגשת בקשה חדשה דומה מטעם המדינה, ללא שהשתנו הנסיבות.

שלישית, אין מדובר באירוע רגיל. מדובר במוותו של צעיר על רקע אירועי אוקטובר 2000, אשר יצרו קרע חברתי עמוק בין האוכלוסיה היהודית לאוכלוסיה הערבית בישראל, קרע שעד היום לא התאחה עד תום. התעקשות על הוצאת הגופה, בניגוד לעמדת המשפחה, ככל שתוצאתה לא תוביל להגשת כתב אישום, עלולה להחריף את המשבר החברתי הקיים ולחדדו.

המלצה

כאמור, נעשו בעבר נסיונות לשכנע המשפחה להסכים להוצאת הגופה – אך הם לא צלחו. כמו כן נערכה פניה בנדון לבית המשפט – אך הוחלט לחזור ממנה עקב התנגדות המשפחה. בנסיבות אלה, עמדתנו היא כי אין מקום לפנות שוב לבית המשפט בבקשה זו, ועל כן, אנו ממליצים להשאיר את גניזת התיק על כנה.

עם זאת, אנו ממליצים כי אם בעתיד, בטווח זמן סביר, תשנה משפחת המנוח את עמדתה, תשקל בחיוב האפשרות לחידוש החקירה כדי למצותה באופן סופי.

¹⁴ ר' גס בג"ץ 2832/99 משטרת ישראל נ' השופטת לבנה צבר (לא פורסם).

התייחסות לטענות עדאלה

29. בדו"ח שהוגש מטעם עדאלה היתה התייחסות מפורטת לאירוע זה. בחינת ההתייחסות מלמדת, כי הדו"ח מעלה שלוש טענות מרכזיות:

א. סתירות בעדויות שלושת השוטרים שרדפו אחרי המנוח

בדו"ח נטען כי ישנן סתירות בעדויות של שלושת השוטרים שרדפו אחר המנוח.

אכן, ישנם הבדלים מסוימים בעדויות שלושת השוטרים, שרדפו אחרי המנוח. עם זאת, לטעמנו, מדובר בהבדלים שאינם מהותיים, ואינם חריגים, כשמדובר בשלושה אנשים שונים שלקחו חלק באותו אירוע. יתרה מכך, אף אם היינו מניחים, כי מדובר בסתירות מהותיות, אין בהן, כשהן לעצמן, כדי להצביע על אחד משלושת השוטרים הללו כאחראי למותו של המנוח.

ב. סירובו של יצחק שמעוני לעבור בדיקת פוליגרף

בראשית הדברים חשוב להדגיש, כי בדיקת פוליגרף אינה ראיה קבילה במשפט הפלילי. אכן, בדיקת פוליגרף הינה כלי, אשר מאפשר לקדם חקירה משטרתית. עם זאת, לא ניתן ללמוד דבר מבחינה ראייתית מבדיקת פוליגרף או מסירוב לבצעה. בנסיבות אלה, סירובו של שמעוני לערוך בדיקת פוליגרף, על אף שמעלה הוא סימן שאלה באשר לידיעתו על נסיבות מותו של המנוח, אינו מהווה ראיה קבילה במשפט פלילי. יצוין, כי רשות חוקרת אינה יכולה להכריח אדם לעשות בדיקת פוליגרף, אם איננו מעוניין לעשות כן. לפיכך, סירובו של שמעוני לעבור בדיקת פוליגרף אינו יכול לקדם באופן ממשי את חקירת מותו של המנוח.

ג. טענה בדבר ויתור מח"ש בשנת 2000 על נתיחת הגופה ללא עילה

טענה נוספת שעולה בדו"ח נוגעת לויתור כביכול בזמן אמת על הגשת בקשה להוצאת הגופה ונתיחתה. בסעיף 33 למבוא בדו"ח, עולה הטענה כי ביום 3.10.2000 מח"ש ביקשה מבית חולים "הגליל המערבי" בנהריה לשחרר את גופתו של המנוח לקבורה, ובכך היא בעצם ויתרה על קיום נתיחה של הגופה זמן קצר לאחר המוות.

אלא שארגון עדאלה מתעלם מכך שביום 3.10.2000 הגיעו בני משפחתו של המנוח לתחנת משטרת משגב והודיעו כי הם מתנגדים לנתיחת הגופה ומבקשים לשחרר אותה לקבורה. עקב עמדה זו של המשפחה, ועל מנת שלא להסלים את המהומות שהיו בעיצומן באותה העת, הוחלט שלא לפנות לבית המשפט בבקשה לקבלת צו לנתיחת הגופה בניגוד לעמדת המשפחה, אלא לשחררה לידי המשפחה לשם קבורה.

סיכום

30. לסיכום, עמדתנו היא שהוצאת הגופה מקברה ובדיקת אפשרות נתיחתה הן הכרחיות לצורך קידום החקירה. בלעדיהן, דין התיק להיגנז, שכן, במצב הראיות הנוכחי לא ניתן להגיע לממצאים ראייתיים, ברמה הנדרשת במשפט הפלילי, באשר לזהות האדם שגרם למות המנוח. נשוב ונדגיש, שאף הוצאת הגופה אינה מבטיחה כי ניתן יהיה להגיע לממצאים ראייתיים חד משמעיים.

31. לפיכך, בנסיבות הנוכחיות, אנו ממליצים לגנוז את התיק. עם זאת, אם המשפחה תשנה עמדתה בטווח זמן סביר, כי אז יהיה מקום לשקול בחיוב את חידוש החקירה.

נסיבות מותו של המנוח עלאא נאסר

העובדות הרלוונטיות העולות מן הראיות

ראיות בנוגע לנסיבות מותו של המנוח

32. בעוד שלגבי המקרה של המנוח אסיל עסאללה קיימות ראיות לא מעטות מתוכן יש לנסות ולברור מהן הנסיבות שגרמו למותו, הרי שלגבי נסיבות מותו של המנוח עלאא נאסר קיימת רק עדות אחת, אשר אינה חד-משמעית.

33. היחיד שמסר גרסה כלשהי לגבי נסיבות הפגיעה במנוח עלאא הוא העד כאמל בדארנה. על פי עדותו, הוא ישב דרומית לשביל העפר המוביל לצומת המזבלה, מערבית לכביש 804. בהיותו שם ראה בחור שנפל במרחק 30-40 מטר דרומית לדרך הלבנה. הוא גם שמע שלוש יריות וראה שלושה שוטרים במדי חאקי אשר עמדו 15 מטר צפונית לאותה דרך. לדבריו, פונה הבחור מהמקום על ידי אחרים. העד התעלף ולאחר שהתעורר נמסר לו כי הבחור שנפגע הוא עלאא נאסר. את השוטרים ראה העד רק לאחר ששמע את הירי. הוא לא ראה אותם יורים. הנחתו היתה, שהם אלה שירו, כי הם היו קרובים אל הבחור שנורה. כשנשאל אם בזמן שנפל המנוח עלאא היו שלושת השוטרים בדרך חזרה לכיוון כביש 804 או עם הפנים לכיוון עלאא, הוא השיב כי הם היו בדרך חזרה. יש בעדות זו, בצירוף עדויות אחרות על האירועים בצומת לוטם באותו יום, כדי לבסס את ההערכה כי ירי של שוטרים הוא שפגע בעלאא¹⁵. עם זאת, אין בעדות זו די על מנת לבסס ממצא ודאי כלשהו באשר לנסיבות מותו של המנוח.

¹⁵ ר' הודעתו בפני אוספי החומר מיום 2.3.2001.

34. מהראיות עולה, כי במקום האירוע היו עשרות שוטרים שהיו ממוקמים על הכביש. השוטרים הללו מאשרים שימוש בירי גז וגומי אל עבר המתפרעים, אך מכחישים שימוש בירי אש חיה לעברם. אין בחומר החקירה עדויות, המצביעות על שוטר או צוות מסוים, כמי שהיה מעורב בירי אל עבר המנוח עלאא.

עוד עולה מהראיות, כי בסביבות השעה 15:30, הובא המנוח עלאא למרכז הרפואי "חייאת" בסח'נין, ומשם הועבר במצב קשה לבית החולים בנהריה, שם נקבע מותו. מהתיעוד הרפואי בעניינו עולה, כי המנוח עלאא נפגע כתוצאה מכדור שחדר לבית החזה הימני. לפי חוות דעת של פרופ' היס לגבי המנוח עלאא, מיום 30.9.01, יש להוציא את הגופה מהקבר, לצורך הוצאת הקליע והעמדתו לבדיקת מעבדה. בעניין זה נפרט בהמשך.

35. במצב דברים זה, באין דרך אחרת לאתר את השוטר היורה, תפסו חוקרי מח"ש את כלי הנשק שאותרו, כמפורט לעיל, אותם נשאו שוטרים שהיו מעורבים באירוע הנדון, לצורך בדיקת התאמה בליסטית בין כלי הנשק שנתפסו לבין קליע, שיתכן ויימצא בגופת המנוח עלאא. אלא שבדיקה כזו לא ניתן היה לבצע בלא נתיחת הגופה.

36. גם בענין זה, ביום 3.10.2000 הודיעה משפחתו של המנוח למשטרת ישראל, כי היא מתנגדת לנתיחת הגופה, וביקשה כי הגופה תשוחזר מבית החולים לשם קבורה. מח"ש החליטה להיענות לבקשה, על מנת להימנע מעימות עם המשפחה, שכאמור לעיל, היה עלול להוביל להסלמת האירועים.

ממצאים רפואיים

37. ד"ר שאהין סובחי היה הרופא הראשון שבדק את המנוח עלאא נאסר. בעדותו ציין, כי למנוח היה פצע כניסה של קליע בקדמת בית החזה בצד ימין, וכי לא אותר פצע יציאה. עוד העיד, כי הוא סבור שהמנוח נפגע מירי אש חיה מטווח קצר ביותר.

38. לבקשת הוועדה, הגיש אף פרופ' היס חוות דעת, אשר נסמכה על עדותו של ד"ר סובחי, מסמכים רפואיים ותמונות. בחוות דעתו כתב פרופ' היס, כי נמצא פצע כניסה קליע בבית החזה בצד ימין בגודל שבין 1.5 ל-2 ס"מ. עוד ציין, כי בכדי לקבוע את סוג הקליע שגרם למותו של המנוח, מוצע להוציא את גופתו מהקבר לשם נתיחה באזור תעלת החזה בלבד, על מנת להוציא את הקליע ולהעמידו לבדיקת מעבדה. הוא הוסיף וציין, כי לא ניתן להעריך את טווח הירי, בניגוד לעדות ד"ר סובחי.

39. על מנת לבצע את הבדיקה האמורה, פנתה מח"ש לבני משפחת המנוח עלאא, כדי לקבל את אישורם להוצאת גופתו מהקבר. אלא שבקשה זו נענתה על-ידי בני המשפחה בשלילה.

קידום החקירה באמצעות הוצאת הגופה

40. גם בעניין זה ברור, כי הוצאת גופתו של המנוח הכרחית לקידום החקירה:

41. מחומר החקירה המצוי בידינו איננו יודעים למעשה דבר ודאי על נסיבות מותו של המנוח. כל שאנו יודעים הוא שהיו שוטרים במקום אשר עשו שימוש בירי לעבר המתפרעים, אך החקירה לא העלתה מי מהם ירה לכיוון המנוח. הוצאת הגופה עשויה ללמד אותנו מספר דברים על נסיבות מותו של המנוח, שיובילו לקידום החקירה:

ראשית, הוצאת הגופה עשויה ללמד האם המנוח נהרג כתוצאה מירי של כדור גומי או כתוצאה מירי אש חיה.

שנית, בחוות דעתו של פרופ' היס, אשר נסמכה על המסמכים הרפואיים שהגיעו לידי, נקבע כי אין פצע יציאה של הקליע. בנסיבות אלה, ככל שמדובר בקליע חי, הוצאת הגופה, עשויה לאפשר לנו להגיע לקליע, ולנסות להתאימו לאחד מכלי הנשק שנתפסו על ידי מח"ש, דבר שעשוי לקדם אפשרות לאתר את השוטר שירה.

עם זאת, הסיכוי כי הוצאת הגופה תוביל להגשת כתב אישום, אינו גדול, והראיות שנמצאות בידינו כרגע, אינן מאפשרות לנו להעריך את הסיכוי להגשת כתב אישום. באשר לסימני השאלה, יצוין כי הם זהים לאלה הקיימים במקרה של המנוח אסיל עסאללה (לרבות חשש להחלפת קנים לאורך השנים שחלפו), ולפיכך לא מצאנו מקום לפרטם שוב. יתרה מכך, העובדה שאיננו יודעים בוודאות כמעט דבר על נסיבות מותו של המנוח, אף מחריפה את הקושי הקיים.

42. לפיכך, אף במקרה זה עמדתנו היא כי אין מקום לגשת לבית המשפט בבקשה להוצאת הגופה, בניגוד לעמדת המשפחה, וזאת מאותן סיבות שפרטנו במקרה של המנוח אסיל עסאללה. בנסיבות אלה, אנו ממליצים על גניזת התיק. עם זאת, אנו ממליצים גם כאן, כי אם תשנה המשפחה עמדתה, יהיה מקום לשקול בחיוב את חידוש החקירה.

התייחסות לטענות עדאלה

43. בדו"ח שהוגש מטעם עדאלה היתה התייחסות גם לענין מותו של מנוח זה. בחינת ההתייחסות מלמדת, כי הדו"ח מעלה טענה אחת מרכזית, שנוגעת לאי מיצוי החקירה על-ידי מח"ש. לטענת כותבי הדו"ח, מח"ש לא זימנה אף עד לענין נסיבות מותו של המנוח, אלא הציגה מצג שווא בדבר עריכת חקירה.

44. לעניין זה יש לציין, כי מח"ש ערכה חקירה מקיפה של האירועים בצומת לוטם באותו יום. במסגרת חקירה זו נחקרו שוטרים רבים ביניהם שוטרי מג"ב שהיו במקום. ואולם, כיוון שלא היו ראיות שהצביעו על שוטר זה או אחר כמי שהיה סמוך למנוח בעת שנורה, לא ניתן היה לחקור אף שוטר כחשוד בגרימת מותו של המנוח.

45. טענה נוספת שעולה בדו"ח נוגעת לעצם הבקשה להוצאת הגופה ונתיחתה. בסעיף 35 למבוא בדו"ח, עולה הטענה כי ביום 3.10.2000 מח"ש ביקשה מבית חולים "הגליל המערבי" בנהריה לשחרר את גופתו של המנוח לקבורה, ובכך היא בעצם ויתרה על קיום נתיחה של הגופה זמן קצר לאחר המוות.

אלא שכאמור, ביום 3.10.2000 הגיעו בני משפחתו של המנוח לתחנת משטרת משגב והודיעו כי הם מתנגדים לנתיחת הגופה ומבקשים לשחרר אותה לקבורה. עקב עמדה זו של המשפחה, ועל מנת שלא להסלים את המהומות שהיו בעיצומן באותה העת, הוחלט שלא לפנות לבית המשפט בבקשה לקבלת צו לנתיחת הגופה בניגוד לעמדת המשפחה, אלא לשחררה לידי המשפחה לשם קבורה.

על כן לא מצאנו ממש בטענות עדאלה גם בהקשר זה.